

Tudi mladenč starjake sodi Mancher Jüngling ist gescheider, als ein alter. Vsaki ima svoje lise Jeder hat seine Mängel. Bodi tebi besieda mož Ein Mann ein Wort. On bi rad leteu, ampak še perje ni zredu Er will obenaus, aber kann nicht. Velik ropotic, pak malu mele Ein leerer Praler. Veči slava kaker krava Mehr Geschrey als Wahrheit. Nišir ne vie, kai mu je Bug odrediu, namieniu Niemand weiss um sein Schicksal. Lepota vpravi v sramota, liepa je sliapa, veša se na luči zasmodi Die Schönheit verführt. Černa krava ima sai bielu mlieku Nicht alles, was schwarz, ist schlecht. Koliker ludi toliku čudi Jeder thut nach seinem Antriebe. Kader hudič je biu boun, je biu brumnosti vess poun; kumei je on zdrau postau, je kak' prei hudič ostau Der Teufel bleibt ungebessert. Taku trebi kaker tern v peti Unnöthig und schädlich. Od hiše kaplive, od žene svadlive rieši nas! Kar gospoda stori krivu, kmeti plačat' murjo živu Was die Herrschaft unrecht thut, zahlt der Bauer durch sein Gut. Haužie kaker pess v konopleh Er wirthschaftet schlecht. Enemu kožo vkrasti, hunemu črieule vboga jime dati Fremden Weihrauch Gott opfern. Dougi lasi, kratka pamet Weiber haben kurzen Verstand. Je vtisnjen kaker breja mačka Er ist sehr empfindlich: häckerlich. Zna od jelove koze mlieku dobiti Er weiss aus allen Sachen Profit zu machen. Mlin mele, kar mu naspe Auf grobe Worte folgt grobe Antwort. Motika kmeta inu krala v eno jamo spraula Der Tod macht den Bauer und König gleich. Brez muje se čreul ne obuje Nichts kömmt ohne Mühe. Nema muzika bol možganou Er hat weder Kraft noch Verstand. Se derži kaker bi ga pod nosam briu Er hält sich ernsthaft. Štimaneiši so novine, kaker starine Neues gilt mehr als Altes. Ne pade v peč Er geht nicht in Gefahr. Ima krainske rame Er trägt wie ein Esel. Bug že vie, kirei kozi rug odtrupi Gott weiss schon, wen er demüthigen soll. Po srieni klasje pobirati Sein Brod vergeblich suchen. Je sam sebi rokau zašivau Er hat sich selbst geschadet. Dokler se terta vije So lang wer jung ist. Vigredni snežiči so žitni voučiči Der Frühlingsschnee ist dem Getreide schädlich. Čič je nič: delavec je hlebavec Mit Sitzen verdient man nichts: Arbeit bringt Brod. Dušo per telesi zatožiti Einen beym unrechten Richter verklagen.

„P. Marcus erwähnt des Wörterbuchs in seiner Bibl. Carn. gar nicht, obwohl er sonst auch Bücher von späterem Datum (1791 ff.) anführt. Es ist noch immer das brauchbarste gedruckte slovenische Wörterbuch, obwohl nur auf die Windischen in Kärnten und allenfalls in Steyermark berechnet, nicht aber auf die Krainer (Šaf. 68. 69).“

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli.

(Piše **Gradimir.**)

(Dalje.)

A. M. Slomšek.

(Glej 5. berilno vajo: „Zlate resnice“.)

V istini, ljubi otroci, zlatá vredne so resnice, katere nam je tù napisal Anton Martin Slomšek, in vem, da kakor o Simonu Jenku, tako bi tudi radi kaj izvedeli o Antonu Martinu Slomšku. Povedal vam bodem tedaj nekaj o tem preblagem rodoljubu. Anton Martin Slomšek se je rodil na Slomu blizu Ponikve na Štajerskem v dan 26. novembra 1800. l.*) Od vasice Slom izvaja se njegov priimek „Slomšek“. Ker je otrok Slomšek kazal bistro glavico in so mu bili stariši premožni kmetje, poslali so ga v bližnje štajersko mesto Celje v šolo. Tù se je deček prav dobro učil. Ko izvrši latinske šole (gimnazijo), gre v bogoslovje, ker njegova želja je bila, da bi bil duhovnik. Posvečen

*) Važnejši kraji naj se kolikor mogoče pokažejo otrokom na zemljevidu!

v mašnika služil je kot kaplan v dveh vaséh blizu Celja. A dolgo ni kaplanoval; 29 let starega pokličejo za duhovnega voditelja in špirtuvala (t. j. duhovnega nadzornika) v semenišče (bogoslavje) v Celovec na Koroškem. Pa njega so čakale še častnejše službe! Malo let pozneje postane župnik in dekan Vuzeniške župnine in ob enem šolski nadzornik v onem okraji, in ko poteče zopet nekaj let, imenovan je bil korarjem v stolni cerkvi v Št. Andreji na Koroškem ter škofijski šolski višji nadzornik. — Konečno doletí ga 1846. l. čast, da postane opat v Celji (opata imenujemo samostanskega poglavarja, ki ima zelo tako čast kakor škof) — in še istega leta škof lavantinski. Umrl je za nas veliko prezgodaj 1862. l. — (V katerem letu svoje dobe je tedaj umrl?)

Škof Anton Martin Slomšek bil je blag človek, ves preget od ljubezni do milega mu národa slovenskega in posebno do tebe, slovenska mladina. Čez vse drag mu je bil materin slovenski jezik, ki ga je želel, kolikor le več mogoče, ugladiti in razširiti. Užé kot bogoslovec v semenišči je učil svoje sobrate slovenščine. A kot duhovni pomočnik je pridno speval lepe slovenske pesence, ki so bile priproste in v duhu našega národa in zavoljo tega — kakor vsi Slomšekovi spisi — silno po godu Slovincem. Slomšek je bil tedaj pesnik slovenski; a ker je spisal tudi mnogo povestic in več prav koristnih slovenskih knjig, imenujemo ga tudi marljivega pisatelja slovenskega. V našem berilu bodemo čitali še mnogo njegovih pesnic in povestic.

Užé kot duhovni voditelj v Celovškem semenišči izdal je mnogo koristnih knjig za otroke. Kot župnik Vuzeniške župnine in ob jednom šolski nadzornik, spiše in izdá knjigo: „Blaže in Nežica“, ki je neizrečeno dopadala in jo lahko imenujemo „zlató knjigo“ učencem in učiteljem. Čem više se je pa pokojni Slomšek dvigal od časti do časti, tem neutrudniše je delal v blagor slovenski mladini in v blagor národa. L. 1846. prične izdavatí „Drobtinice“. Bila je to knjiga, polna lepih povesti, pesnic in drugih koristnih spisov, od katere je vsako leto en zvezek izhajal na svetlo. Slomšek je tudi spisal „Mali katekizem“, ki se še dandanes rabi v naših šolah, in je oskrbel tudi nekaj drugih šolskih knjig, katerih je bilo tedaj silno potreba. Povsod, kjer je le mogel, pomagal je rajni škof Slomšek tudi z denarjem, ako je bilo to v korist našemu národu. Tako je n. pr. lepo svoto denarja položil domovini na altar, ko se je l. 1851. ustanovila „družba sv. Mohora“.

Na tak način, ljubi moji otroci, deloval je Slomšek v prospéh svojega národa! Do zdaj ni ga še bilo mej Slovenci možá, ki bi bil za slovensko mladino bolj skrbel od Slomškega ter jo v vsem in dobrem vodil; imenujemo ga torej po pravici prvega slovenskega detovodca. Hranite mu zato, ljubi moji, blag in pobožen spomin!

A Slomšek nam bodi tudi v drugem obziru v vzgled! V vzgled nam bodi blagi, pobožni, ponižni gospod posebno zaradi velikega domoljubja! V tistih časih, ko je Slomšek živel, naš jezik ni še bil tako razvit, kakor je dandanes; še celó zaničevali so ga nasprotniki. Slomškega pa to ni motilo; njega tudi ni prevzela visoka škofovska čast; on se ni sramoval svojega ubožnega národa in zaničevanega mu slovenskega jezika; delal je neumorno za-nj kakor mlad duhovnik in pozneje kakor škof!

Pri spominu preblazega domoljubnega vladike Slomškega obljubimo, ljubi otroci, da bomo vedno tudi mi spoštovali, ljubili in po svojih močéh se trudili za naš národ in jezik. S tem, da se potrudimo, kolikor toliko posnemati blagega vladiko, slavili bodemo najprimerneje njegov spomin!

Opómnja. Kakor pri zgodovinskih črticah sploh, tako je tudi pri teh podobah iz domačega našega slovstva silno koristno, ako more učitelj učencem pokazati dobro sliko onega pisatelja, ki ga obravnava. Dobre Slomšekove slike niso redke; zato jih bode učitelj lahko z uspehom rabil v šoli!

Krištof Šmid.

(Glej 6. berilno vajo: „V slogi je moč“.)

Krištof Šmid, čegar mično povestico smo tu čitali, ni bil rodom Slovenec, nego Nemeč. Rojen je bil 1768. l. na Nemškem ter je pisal prelepe povesti v nemškem jeziku za mladino. Bil je kanonik na Nemškem ter je umrl v visoki starosti 1854. l. — Ker je tako primerno in lepo znal pisati za mladino, kakor do zdaj malokdo, preložili so njegove povesti skoro v vse jezike, ki se govore v Evropi. Tudi v naš slovenski jezik se je preložilo užé mnogo Krištof Šmid-ovih spisov, ki so vredni, da jih marljivo prebiramo in si njih dobre nauke osrčimo.

Opómnja. Menim, da ni potrebno, da bi se pisatelji, ki niso bili Slovenci, daljše opisovali, da-si jih omenjati kaže, ker so podpisani v naših berilih. Sicer je daljši popis potreben tudi le pri onih slovenskih pisateljih, ki so istinito mnogo zaslužni za naš národ; manj zaslužnim v ljudski šoli ne moremo odmerjati premnogega prostora. Vsacega podpisanega pisatelja bodemo le enkrat opisovali; če je ta spisal več berilnih vaj, znal bode umni učitelj pri teh vajah o enem in istem pisatelji primerno ponavljati. Pri 8. berilni vaji („Prva skrb“) torej ne bodemo zopet govorili o A. M. Slomšek, nego gremo k bližnji berilni vaji, kjer je podpisan:

F. Cimperman.

(Glej 9. berilno vajo: „Mladini“.)

France Cimperman se je rodil v Ljubljani 3. septembra 1852. l., kjer je tudi hodil najprej v I. mestno ljudsko šolo, potem pa v gimnazijo. Bil je za pesništvo zeló nadarjen in užé kot dijak na gimnaziji je po različnih časopisih priobčeval pesnice, vse hvale vredne. Bil je blag, dober in pobožen mladenič, neizmerno ljubeč svoje drage, kakor tudi domovino svojo. Od njega je národ po pravici še mnogo pričakoval; toda: „človek obrača, Bog pa obrne“. V osmi latinski šoli Cimperman hudo obolí in umrè na žalost svojih dragih in národa v dan 30. maja 1873. l. Moral je tedaj še-le v 21. letu svoje dobe v grob! Njegov brat Josip Cimperman (tudi slovenski pesnik in pisatelj) je l. 1874. njegove pesni zbral ter v posebni knjigi dal na svetlo. Fr. Cimperman pa naj bode učeči se mladini v vzpodbudni vzgled!

(Dalje prih.)

Učiteljska konferencija mestnega okraja Ljubljanskega.

(Dalje.)

V tvarino za materni jezik naj bi se umestilo, in sicer za besedami: der einfache Satz als Erzähl-, Frage-, Befehl- und Wunschsatz, Haupt- und Nebenglieder, za besedami: Fortsetzung der Formenlehre, das Hauptwort und seine Arten, Abänderung des Haupt- und Eigenschaftswortes, Steigerung des Eigenschaftswortes, das persönliche, besitzanzeigende, unbestimmte und fragende Fürwort, Zahl- und Umstandswörter im Allgemeinen, das Zeitwort in allen Zeiten in der anzeigenden Art i. t. d.

Splošni učni smoter za drugi deželni jezik ostane isti, kakor do zdaj. Toliko se ga morajo otroci v III. in IV. razredu naučiti, da morejo iz IV. razreda vstopiti v srednje šole. Tvarina za I., II. in III. razred pa naj se tako-le združi:

III. razred (3. šolsko leto). Einübung der Laute und deren Zeichen in deutscher Schreib- und Druckschrift, Lautlehre, Silbenlehre.